

Kamil Lis, Rafał Szymański

Wspieranie działalności gospodarczej w rejonach przygranicznych Polski i Niemiec na przykładzie województwa zachodniopomorskiego i Meklemburgii

Ekonomiczne Problemy Usług nr 103, 135-146

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Kamil Lis

Rafał Szymański

Uniwersytet Szczeciński

**WSPIERANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ
W REJONACH PRZYGRANICZNYCH POLSKI I NIEMIEC
NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO I MEKLEMBURGII**

Streszczenie

W artykule przedstawiono specyfikę prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i Niemczech na przykładzie województwa zachodniopomorskiego i Meklemburgii, ze szczególnym uwzględnieniem regionalnych warunków i źródeł finansowania innowacyjnych inicjatyw. Celem artykułu jest porównanie polskiego systemu wspierania innowacyjności w firmach, z systemem niemieckim. Hipotezą badawczą jest natomiast twierdzenie, że oba systemy są ze sobą porównywalne a poziom oraz liczba źródeł finansowania innowacyjnej gospodarki w obu regionach są zbliżone. Autorzy w swoich rozważaniach opierają się na własnych badaniach empirycznych prowadzonych w latach 2004–2012.

Słowa kluczowe: innowacyjność, działalność gospodarcza, współpraca transgraniczna, kapitał ludzki.

Wprowadzenie

Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw jest jednym z ważniejszych czynników dynamicznego rozwoju przedsiębiorczości w państwie. Ugruntowana

już pozycja Polski po akcesji w 2004 roku do struktur Unii Europejskiej sprawia, że konkurencyjność rodzimych firm rozpatrywana jest w szerszym ujęciu obejmującym rynki unijne, a nawet globalne. Rozwój działalności na tych rynkach jest jednym ze sposobów na budowanie silnej firmy, która będzie miała szansę ekspansji na szersze, niż regionalny rynki. Taka ekspansja wymaga odpowiednich zasobów, które nie zawsze znajdują się w posiadaniu przedsiębiorstw. Jednym ze sposobów na pozyskanie tych zasobów, jest ich sfinansowanie ze środków Funduszy Unijnych. Prowadzenie działalności gospodarczej w regionie przygranicznym, zwracając uwagę na regionalne warunki i źródła finansowania innowacyjnej gospodarki w Polsce i Niemczech, cechuje się określoną specyfiką. Porównanie systemu polskiego z systemem niemieckim może pomóc w uzyskaniu odpowiedzi na pytanie, czy oba systemy są ze sobą porównywalne oraz czy poziom i liczba źródeł finansowania innowacyjnej gospodarki w obu regionach są zbliżone. Inwestycje w innowacyjne rozwiązania w przedsiębiorstwach skutkują wzmocnieniem pozycji konkurencyjnej podmiotów gospodarczych na rynku. Nowatorskie rozwiązania mogą dotyczyć: jakości produktów, nowatorstwa technologii, obsługi klienta, kształtowania cen, sposobów promocji i dystrybucji czy też innych wpływających na efektywność działania firmy.

1. Charakterystyka badanego regionu

Przygraniczny region województwa zachodniopomorskiego ze względu na szereg czynników takich jak położenie geograficzne, powierzchnię, potencjał ludzki, zasoby naturalne zapewnia optymalne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej zorientowanej na rynek europejski. Rozważając rozpoczęcie działalności gospodarczej w tym regionie należy zastanowić się nad tym, czy korzystniej jest prowadzić ją po polskiej czy niemieckiej stronie granicy. Na podjęcie decyzji w tym zakresie wpływ mają rozmaite czynniki, a każde przedsiębiorstwo powinno podejmować ją indywidualnie.

Podejmując się analizy badanego regionu należy zauważyć, że w landach wschodnich Republiki Federalnej Niemiec w ciągu ostatnich dwóch dekad odbył się rozległy proces modernizacji gospodarki. W tym okresie regionalna gospodarka Meklemburgii była intensywnie dotowana ze źródeł krajowych w ramach

pakietu solidarnościowego¹ jak również unijnych. Porównując dwa regiony można zauważyć pewne podobieństwa, które powinny rzutować na podobne doświadczenia w procesie modernizacji gospodarek. Land Meklemburgia Pomorze-Przednie oraz Województwo Zachodniopomorskie charakteryzują się, jako regiony o dużej powierzchni, niemal identyczną strukturą osadniczą. Powierzchniowo badane regiony są niemal identyczne, powierzchnia Meklemburgii² wynosi 23.179 km² i jest jedynie o około 270 km² większa od powierzchni Województwa Zachodniopomorskiego, która wynosi³ 22.900 km². Gęstość zaludnienia obszaru wsparcia jest w porównaniu z innymi obszarami niska i osiąga przeciętną wartość 74 mieszkańców/1km². Natomiast rozpatrując poziom finansowania gospodarek w ramach udzielonej pomocy publicznej można zauważyć pewne różnice. System wsparcia rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacyjnej gospodarki w Polsce jest systemem o charakterze bardziej scentralizowanym niż po stronie niemieckiej.

2. Źródła finansowania rozwoju innowacyjnej gospodarki w Niemczech

Rząd RFN świadomie finansuje od wielu lat rozwój innowacyjnej gospodarki. Firmy niemieckie by mogły inwestować, rozwijać się oraz tworzyć nowe miejsca pracy potrzebują kapitału. Prowadzona przez rząd Niemiec polityka wspierania rozwoju innowacyjnej gospodarki oferuje niemieckim firmom wsparcie przez dodatki inwestycyjne, dofinansowywanie kredytów i pożyczek.. W ten sposób ułatwia się firmom dostęp do kapitału oraz obniża koszty jego korzystania. Polityka ta ma duże znaczenie w ramach pozyskiwania nowych zagranicznych i krajowych inwestorów oraz skierowana jest na wzmocnienie konkurencyjności dotychczas funkcjonujących przedsiębiorstw. W tym celu wprowadzono między innymi ulgi podatkowe⁴ np. ulgi inwestycyjne czy w zakresie odpisów amortyzacyjnych, jak również pełną rezygnację z nakładania niektórych typów podatków (np. podatku od majątku) oraz korzystne progi

¹ *Bundesministeriums der Justiz*, Solidaritätszuschlaggesetz 1995, SolzG 1995, Berlin 23.06.1993.

² *Wirtschaftsdaten Neue Bundesländer*, Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie, www.bmwi.de, kwiecień 2007, s. 1.

³ <http://www.stat.gov.pl/urzedz/szczec/index.htm>, 31.08.2012.

⁴ L. von Schuttenbach, *Sektor małych i średnich przedsiębiorstw w Republice Federalnej Niemiec*, PARP, Warszawa 2000, s. 58–60.

i stawki podatkowe. Następnym instrumentem wsparcia gospodarki są specjalne odpisy amortyzacyjne. Są one dodatkową, oprócz liniowych odpisów, metodą wspierania MSP i mogą wynieść do 20% kosztów inwestycyjnych poniesionych w danym roku. Jednym z instrumentów wsparcia są tzw. bezpośrednie udziały w firmach. Jest to stosunkowo rzadko stosowana metoda bezpośredniego udziału państwa w kapitale własnym MSP. Instytucjami, które zajmują się tego typu działalnością, są towarzystwa udziałów kapitałowych, należące zazwyczaj do poszczególnych landów. Najważniejszym i najbardziej wymiernym instrumentem pomocy dla MSP są udzielane specjalne niskoprocentowane kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw, jak również mikroprzedsiębiorców oraz osób zakładających działalność gospodarczą. Kredyty te charakteryzują się niskim oprocentowaniem, korzystnymi warunkami spłaty oraz łagodnymi wymaganiami dotyczącymi zabezpieczeń. Środki na udzielanie tych kredytów pochodzą w Niemczech głównie ze środków tzw. „Europejskiego Programu Odbudowy”⁵ i są udzielane przez dwa banki: Instytucję Kredytowania Odbudowy oraz Niemiecki Bank Kompensacyjny⁶. W nawiązaniu do kredytów należy wspomnieć o poręczeniach kredytowych, które udzielane są mikro-, małym i średnim przedsiębiorstwom. Jako instrument wsparcia są one niezwykle ważne dla MSP, ponieważ pozwalają im przezwyciężyć barierę zabezpieczeń kredytowych stawianą przez banki. Poszczególne kraje związkowe tworzą banki i towarzystwa zabezpieczeń kredytowych, które zajmują się wystawianiem gwarancji

⁵ European Recovery Program – Europejski Program Odbudowy – Początki tego programu sięgają 1948 roku i są związane z planem Marshalla dla Niemiec Zachodnich. W ramach planu Marshalla rząd amerykański opłacał eksport do Europy Zachodniej, w tym również do Niemiec. Za dostarczane przez Amerykę towary i usługi wpłacano w Niemczech ich równowartość w markach na specjalnie w tym celu utworzone konto w banku centralnym. Pieniądze te były własnością państwa amerykańskiego. W 1949 roku władze amerykańskie zdecydowały, że gromadzone na tym specjalnym koncie pieniądze mogą być przeznaczane na kredyty dla nowo powstających przedsiębiorstw niemieckich. W 1950 roku konto zostało nazwane „ERP-Sondernvermögen”. Trzy lata później rząd amerykański zredukował dług niemiecki do zaledwie 1 mld dolarów i przekazał konto ERP z jego ówczesnym majątkiem w wysokości 6 mld DEM niemieckim władzom. Poczynił jednak wówczas zastrzeżenie, że środki te mają służyć wyłącznie wspieraniu działalności gospodarczej. Do dnia dzisiejszego status ERP jest w Niemczech statusem wyjątkowym. Konto to jest odłączone od innych kont państwa i nie może służyć finansowaniu innej działalności. Środkami ERP administruje Ministerstwo Gospodarki, natomiast bankami operującymi funduszami i udzielającymi kredytów z tych środków są Deutsche Ausgleichsbank oraz Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW).

⁶ Dokładne informacje o warunkach udzielania kredytów oraz aktualnych ofertach można znaleźć na stronach internetowych obu instytucji finansowych.

kredytowych dla MSP z siedzibą na terenie danego landu. Również dopłaty inwestycyjne należą do dość rozpowszechnionej metody wspierania MSP. Polegają one na tym, że na określone, popierane przez państwo typy inwestycji (np. redukujące emisję szkodliwych substancji) przedsiębiorstwa otrzymują dodatek do poniesionych kosztów inwestycyjnych. Środki na udzielanie dodatków inwestycyjnych pochodzą głównie ze specjalnego połączonego funduszu: federalnego oraz krajów związkowych. O rozdziale środków w ramach tego programu wsparcia decydują poszczególne landy. Jednym z ważniejszych instrumentów wsparcia w ramach regionalnej polityki wsparcia rozwoju MSP są ulgi i dodatki inwestycyjne przyznawane tylko na terenie nowych landów i wschodniej części Berlina⁷. Dodatki te małe i średnie przedsiębiorstwa otrzymują od urzędu skarbowego. Wynoszą one od 10% do 20% wartości dokonanych inwestycji. Inwestycją może być zakup maszyn i urządzeń, renowacja zabudowań gospodarczych i budynków pod wynajem, wyposażenie małych firm rzemieślniczych i handlowych w centrach miast. Ostatnia z wymienionych pozycji ma np. na celu zahamowanie „ucieczki” firm z centrów miast. Dodatek inwestycyjny wypłacany na terenie nowych landów koncentruje się w na regionalnej pomocy dla przemysłu przetwórczego, usług otoczenia produkcyjnego oraz odnosi się do działalności turystycznej powiązanej z rozbudową bazy noclegowej. Roczny rozmiar wsparcia będzie wynosi około 580 mln euro. Ustawa o dodatku inwestycyjnym 2007 jest ważnym elementem dalszej gospodarczej odbudowy Meklemburgii i w dużym stopniu wpływa na rozwój innowacyjnej gospodarki. Dzięki niej również powinny wyrównać się szanse wspieranych regionów w konkurencji o przyciąganie przedsiębiorców.

W odniesieniu do omawianej problematyki poziomu innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw polskich z regionu pogranicza polsko-niemieckiego podstawową trudnością może być słaba wymiana informacji pomiędzy jednostkami administracji rządowej i samorządowej otoczenia biznesu. Trudne może być również dotarcie do samych przedsiębiorstw będących przedmiotem prowadzonych rozważań. Dotychczasowa literatura badająca i opisująca powyższą problematykę jest dosyć uboga natomiast w ostatnich latach zaobserwować można nasilającą się aktywność polskich firm próbujących zaistnieć na rynku niemieckim w regionie przygranicznym. Problematyka oceny poziomu konkurencyjności, przedsiębiorczości oraz

⁷ L. von Schuttenbach, *Sektor...*, *op.cit.*, s. 58–60.

innowacyjności polskich przedsiębiorstw z regionu polsko-niemieckiego pogranicza nie spotkała się do tej pory z szerszym zainteresowaniem ze strony badaczy ekonomiki w Polsce. W związku z tym, istnieje znacząca luka badawcza w tym obszarze.

W Meklemburgii Pomorzu-Przednim przez ostatnie dwie dekady dokonano ogromnych nakładów finansowych na zwiększenie konkurencyjności gospodarki. Niestety na terenie tego landu ciągle jeszcze panuje duże bezrobocie i brakuje miejsc pracy dla ich mieszkańców, co ostatecznie powoduje migrację zarobkową do landów bogatszych. Z tego też powodu bardzo ważną rolę odgrywa obecnie i odgrywać będzie w przyszłości wspieranie rozwoju innowacyjnej gospodarki w tym regionie. Wszelkie działania mające na celu pobudzenie i zwiększenie poziomu inwestycji w Meklemburgii opierają się w znacznym stopniu na programie wsparcia „Polepszenie regionalnej struktury gospodarki”. Poza tym do innych metod wsparcia inwestycji można zaliczyć dodatki inwestycyjne, kredyty oprocentowane na korzystnych warunkach czy środki z europejskich funduszy strukturalnych. Do pozostałych programów wsparcia zalicza się te realizowane przez Instytut Wsparcia Landu Meklemburgii Pomorza-Przedniego⁸ z siedzibą w Schwerinie, Urząd Spraw Socjalnych i Ochrony Zdrowia⁹, Federalny Urząd Pracy¹⁰ lub Instytucję Kredytowania Odbudowy¹¹. Dodatkowym, lecz nie najważniejszym, źródłem wsparcia są też środki pochodzące z Funduszy Unii Europejskiej tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2007–2013.

3. Źródła finansowania wspierające innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce

Analiza procesów innowacyjnych pokazała, że innowacje usprawniające przeważają liczbowo, a radykalne zdarzają się stosunkowo rzadko. Spowodowane jest to większym ryzykiem, jakie wiąże się z ich wdrożeniem,

⁸ *Landesförderinstitut*, <http://www.lfi-mv.de>, 31.08.2012.

⁹ *Landesamt für Gesundheit und Soziales Mecklenburg-Vorpommern*, <http://www.lagus.mv-regierung.de>, 31.08.2012.

¹⁰ *Bundesagentur für Arbeit*, <http://www.arbeitsagentur.de/>, 31.08.2012.

¹¹ *Kreditanstalt für Wiederaufbau*, <http://www.kfw.de/>, 31.08.2012.

dzięki nim jednak w gospodarce zachodzą skokowe zmiany. Nie zmniejsza to znaczenia innowacji modernizacyjnych, gdyż w wyniku połączenia następujących po sobie „małych kroków” stanowić mogą one istotny czynnik przy badaniu stopnia innowacyjności danego przedsięwzięcia gospodarczego.

Przeprowadzona przez R.A. Goodmana i M.W. Lawlessa próba klasyfikacji innowacji doprowadziła do ich podziału ze względu na dwa kryteria¹²: zakres zmiany w przedsiębiorstwie i zakres zmiany w układzie przedsiębiorstwo–otoczenie.

Całościowe podejście do klasyfikacji innowacji prezentują W.J. Abernathy i K.B. Clark¹³. Stworzyli oni mapę zmienności, zgodnie z którą przy rozpatrywaniu innowacyjności należy się skupiać na jej dwóch głównych aspektach¹⁴. Pierwszy dotyczy produkcji, techniki i technologii, drugi natomiast jest związany z rynkiem.

Dotychczasowe doświadczenia przedsiębiorstw w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, ze szczególnym uwzględnieniem środków pochodzących z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, wskazują na dużą rolę jaką środki te odegrały w innowacyjnym rozwoju regionalnych firm. Wsparcie to nie pozostało też bez znaczenia dla rozwoju współpracy regionalnej i transgranicznej między firmami. Dyfuzja innowacji, czy to kontrolowana czy nie, nie następowałaby tak dynamicznie, gdyby nie wsparcie zarówno finansowe jak i merytoryczne ze strony instytucji dystrybuujących środki. Na podstawie obserwacji poczynionych w latach 2004–2006¹⁵, oraz 2007–2012¹⁶ należy stwierdzić,

¹² R.A. Goodman, M.W. Lawless, *Technology and Strategy. Conceptual Models and Diagnostics*, Oxford University Press, New York–Oxford 1994, s. 238–245.

¹³ W.J. Abernathy, K.B. Clark, *Innovation: Mapping the Winds of Creative Destruction*, „Research Policy” 1985, nr 14, s. 9.

¹⁴ Innowacyjność danego podmiotu oznacza jego zdolność do stosowania innowacji.

¹⁵ R. Szymański, *Efektywność aplikowania o środki z funduszy Unii Europejskiej – ocena okresu 2004–2006 i perspektyw na lata 2007–2013*, w: *Uwarunkowania i prawidłowości gospodarcze wywierające wpływ na efektywność funkcjonowania przedsiębiorstw*, red. T. Dudycz, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Efektywność źródłem bogactwa narodów – konferencja naukowa”, Wrocław–Szklarska Poręba 2008, s. 124–131.

¹⁶ R. Szymański, *Project management in micro and small enterprises on the example of projects undertaken by the University of Szczecin*, w: *Mezinárodní Masarykova konference pro doktorandy a mladé vědecké pracovníky*. MAGNANIMITAS, Hradec Králové 2011, s. 2198–2203.

że przyjęte zasady dystrybucji tych środków ewoluowały w kierunku, który przyniósł wymierne efekty.

Województwo Zachodniopomorskie proponowane obecnie dla perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020 rozwiązania wskazują na próby zmiany sposobu dystrybucji środków dla przedsiębiorstw. Część z tych środków miałaby być dedykowana dla instrumentów wsparcia pozwalającego na wielokrotne wykorzystanie przyznanej puli pomocy finansowej, na przykład w postaci pożyczek. Należy jednak mieć na uwadze, że tego rodzaju instrumenty w rzeczywistości dostępne będą głównie dla firm dużych, średnich i małych. Mikroprzedsiębiorstwa zaś, wobec swojego niewielkiego potencjału, nie będą w większości przypadków w stanie skorzystać z tej formy wsparcia. O ile więc sam pomysł nowego podejścia do sposobu dystrybucji, części z dedykowanych na lata 2014–2020, środków wydaje się ciekawy i godny głębszej analizy, o tyle nie należy zapominać, że również w tej perspektywie finansowej, znaczna część firm wykazywać będzie się dużym potencjałem absorpcyjnym środków o charakterze dotacyjnym. Ich dotychczasowe wykorzystanie, zarówno w aspekcie ilościowym jak i jakościowym pokazuje, że są to instrumenty o niezwykle istotnym znaczeniu dla dalszego rozwoju innowacyjnego, głównie firm sektora MMP.

Zasadnym więc wydaje się kontynuowanie przyjętej w latach 2007–2013 strategii wspierania tych najmniejszych, ale generujących najwięcej miejsc pracy mikroprzedsiębiorstw oraz jednoczesne rozwijanie instrumentów wspierania firm małych, średnich i dużych.

4. Wpływ wielkości przedsiębiorstwa na współpracę innowacyjną na terenie województwa zachodniopomorskiego

Należy oczekiwać, iż akcesja Polski do UE oraz przystąpienie Polski do układu z Schengen miały pozytywny wpływ na wzrost zainteresowania nowych przedsiębiorstw właśnie regionem szczecińskim. Nie tylko zagraniczni inwestorzy, lecz również polscy przedsiębiorcy zaczęli stopniowo wykorzystywać większe szanse i okazje rozwoju wchodząc na rynki europejskie. Dotychczas Polska traktowana była głównie jako kraj przyjmujący zagraniczne inwestycje bezpośrednie bez większego potencjału rodzimych firm

funkcjonujących jedynie na rynku krajowym. Po integracji z Unią Europejską nastąpił stopniowy wzrost polskich inwestycji zagranicznych dokonywanych na rynkach europejskich. Polskie inwestycje bezpośrednie dokonywane za granicą od kilku lat stanowią zauważalną pozycję bilansu płatniczego oraz stają się obecnie coraz bardziej zauważalne w praktyce życia gospodarczego w zjednoczonej Europie. Rosnąca wartość inwestycji bezpośrednich za granicą wskazuje na dokonujący się wzrost potencjału polskich przedsiębiorstw oraz ich innowacyjność.

W dzisiejszych czasach przede wszystkim innowacyjne przedsiębiorstwa coraz częściej decydują się na podjęcie ekspansji kapitałowej także poza granicami kraju, traktując te działania jako uzupełnienie swojej aktywności na rynku krajowym. Podstawowymi motywami decydującymi o podejmowaniu przez polskie przedsiębiorstwa inwestycji za granicą są przede wszystkim pojemne rynki lokalne, niższe jednostkowe koszty pracy, możliwości szerszej ekspansji eksportowej na pobliskie rynki, dodatkowe możliwości eksportu na rynek inwestowania, ochrona własnej pozycji konkurencyjnej czy konsolidacja w ramach branży.

Należy zatem znaleźć odpowiedź na pytanie czy i dlaczego region szczeciński może odgrywać w przyszłości ważną rolę w kreowaniu innowacyjnej gospodarki? Szczecin bardzo silnie oddziałuje na całe historyczne Pomorze i Brandenburgię, będąc ważnym ośrodkiem współpracy politycznej, społecznej i kulturalnej między władzami lokalnymi Polski, Niemiec i Skandynawii. Szczecin jest również największym polskim miastem w pobliżu trzech państw: Niemiec, Danii i Szwecji, zajmując niekwestionowaną pozycję lidera w euro-regionie Pomerania w polsko-niemieckiej strefie przygranicznej. Dla regionu szczecińskiego szczególne znaczenie ma bliskość Berlina, który jest obecnie najbardziej dynamicznie rozwijającą się metropolią Europy. Wykorzystując swe walory region przygraniczny może stać się dla stolicy Niemiec uzupełnieniem w rozwoju wielu funkcji o charakterze miastotwórczym.

Jednym z największych atutów regionu szczecińskiego jest również wysoki stopień przedsiębiorczości jego mieszkańców, który skutkuje dużą liczbą małych i średnich przedsiębiorstw. Znaczącą rolę w aktywizacji gospodarczej regionu odgrywają szybko rozwijające się parki przemysłowe w Goleniowie, Stargardzie i Policach oraz atrakcyjne tereny inwestycyjne w większych miastach regionu jak Gryfino, Szczecinek czy Wałcz.

Dlaczego rynek niemiecki? Jaki potencjał dla firm z Polski kryją niemieckie regiony przygraniczne? Czy należy działać na zasadzie kooperacji gospodarczej czy konkurencji? Niemcy są od roku 1990 największym partnerem handlowym Polski. Współpraca gospodarcza między oboma krajami nabrała znacznego tempa po akcesji Polski do UE. Obecnie charakteryzuje się ona wysoką dynamiką wymiany handlowej osiągając w roku 2008 poziom ok 61,8 mld EUR¹⁷. Polskie inwestycje w Niemczech szacuje się obecnie na ok 650 mln EUR. Do największych inwestorów należą PKN Orlen SA (blisko 500 stacji benzynowych w północnej części Niemiec) oraz Grupa Ciech (przejęcie za 75 mln EUR fabryki sody kalcynowanej w Dolnej Saksonii). Spółka Solaris Bus and Coach z Bolechowa sprzedała na rynek niemiecki ponad tysiąc autobusów miejskich, w tym kilka egzemplarzy z nowatorskim napędem hybrydowym. Swoje oddziały w Niemczech ma ok. 100 polskich firm usługowo-budowlanych, w tym Budimex SA, Kopex SA, Polservice SA (firmy tej branży to 80% polskich przedsiębiorstw w Niemczech). Do firm takich należy również spółka Selenia z Wrocławia (produkty chemii budowlanej), która przejęła niewielką lokalną firmę Dr. Schenk, by wejść na rynek niemiecki. Większość inwestorów stanowią jednak firmy jednoosobowe. Do rejestru działalności gospodarczej wpisanych jest ok. 25 tys. firm rzemieślniczych, z których znakomita większość powstała po przystąpieniu Polski do UE.

Zakończenie

Wnioski dotyczące wspierania innowacyjnych inicjatyw przez regionalne programy zostały sformułowane w oparciu o wyniki, zarówno literaturowych jak i empirycznych, analiz prowadzonych w latach 2004–2012. Porównując skłonność przedsiębiorstw przemysłowych do nawiązania współpracy innowacyjnej ze względu na ich rozmiar, zauważalne jest, iż najbardziej skłonne do nawiązywania współpracy innowacyjnej są duże przedsiębiorstwa. Duże podmioty najchętniej nawiązywały współpracę innowacyjną ze swoimi odbiorcami oraz ze szkołami wyższymi i zagranicznymi jednostkami rozwojowymi.

¹⁷ Ministerstwo Gospodarki za: Portal Promocji Eksportu, www.eksporter.gov.pl, 31.08.2012.

Na drugim miejscu znalazły się przedsiębiorstwa średniej wielkości, które chętnie współpracowały z krajowymi jednostkami rozwojowymi, natomiast nie wykazywały zainteresowania współpracą ze swoimi dostawcami. Niejednoznaczne wyniki uzyskane w odniesieniu do przedsiębiorstw średniej wielkości stanowią zachętę do dalszych badań w tym zakresie.

Małe przedsiębiorstwa najczęściej współpracowały ze swoimi dostawcami, co obrazuje model uzyskany dla przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie województwa lubuskiego.

Z kolei najmniejszą skłonnością do nawiązywania współpracy innowacyjnej charakteryzowały się mikroprzedsiębiorstwa – były jedyną grupą, w której skłonność do nawiązania współpracy innowacyjnej była znacząco niższa, niż średnia dla poszczególnych regionów.

Zestawienie wniosków płynących z tych analiz prowadzi do konkluzji, że o ile grupa firm średnich i dużych, cechuje się znaczną skłonnością do wdrażania innowacyjnych rozwiązań i można dedykować jej finansowe instrumenty wspierające oparte na zasadach ich redystrybucji, o tyle sektor MMP wciąż jeszcze wymaga wspierania w oparciu o instrumenty dotacyjne. Takie właśnie działania wspierania innowacyjności przez zewnętrzne źródła finansowania, ze szczególnym uwzględnieniem środków pochodzących z Regionalnych Programów Operacyjnych, mogą mieć wpływ na intensyfikację innowacyjnego rozwoju przedsiębiorstw oraz ich wzajemnej współpracy, zarówno pomiędzy sobą jak i z sektorem B + R.

Literatura

- Abernathy W.J., Clark K.B., *Innovation: Mapping the Winds of Creative Destruction*, „Research Policy” 1985, nr 14.
- Bundesministeriums der Justiz, Solidaritätsschlaggesetz 1995, SolzG 1995, Berlin 23.06.1993.
- Goodman R.A., Lawless M.W., *Technology and Strategy. Conceptual Models and Diagnostics*, Oxford University Press, New York–Oxford 1994.
- <http://www.arbeitsagentur.de>.
- <http://www.kfw.de>.
- <http://www.lagus.mv-regierung.de>.
- <http://www.lfi-mv.de>.
- <http://www.stat.gov.pl>.

- Szymański R., *Efektywność aplikowania o środki z funduszy Unii Europejskiej – ocena okresu 2004–2006 i perspektyw na lata 2007–2013*, w: *Uwarunkowania i prawidłowości gospodarcze wywierające wpływ na efektywność funkcjonowania przedsiębiorstw*, red. T. Dudycz, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Efektywność źródłem bogactwa narodów – konferencja naukowa”, Wrocław – Szklarska Poręba 2008.
- Szymański R., *Project management in micro and small enterprises on the example of projects undertaken by the University of Szczecin*, w: *Mezinárodní Masarykova konference pro doktorandy a mladé vědecké pracovníky*. MAGNANIMITAS, Hradec Králové 2011, s. 2198–2203.
- von Schuttenbach L., *Sektor małych i średnich przedsiębiorstw w Republice Federalnej Niemiec*, PARP, Warszawa 2000.
- Wirtschaftsdaten Neue Bundesländer*, Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie, www.bmwi.de, kwiecień 2007.
- www.eksporter.gov.pl.

FÖRDERMASSNAHMEN DER GESCHÄFTSTÄTIGKEIT IN GRENZNAHEN REGIONEN POLENS UND DEUTSCHLANDS AN BEISPIEL DER WOJEWODSCHAFT WESTPOMMERN UND MECKLENBURG-VORPOMMERN

Zusammenfassung

Im vorliegenden Artikel wurde auf die Spezifik der Firmenführung in der grenznahen Region der Wojewodschaft Westpommern, sowohl in Polen als auch in Deutschland, hingewiesen, mit besonderer Berücksichtigung regionaler Bedingungen und Finanzierungsquellen für innovative Initiativen. Das Ziel des vorliegenden Artikels ist der Vergleich polnischen Systems zur Innovationsförderung der Unternehmen mit dem deutschen Fördersystem. Die Hypothese stellt die Behauptung dar, dass beide Fördersysteme miteinander vergleichbar sind und dass der Stand und die Zahl der Förderquellen zur Förderung innovativer Wirtschaft in beiden Regionen ähnlich sind. Autoren in ihren Erwägungen stützen auf eigene empirische Untersuchungen, welche in Jahren 2004–2012 durchgeführt wurden.

Übersetzt von Rafał Szymański

mgr Kamil Lis – Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług,
Katedra Efektywności Innowacji, tel. 91 444 33 67, e-mail: kamil.lis@wzieu.pl

dr Rafał Szymański – Uniwersytet Szczeciński, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług,
Katedra Efektywności Innowacji, tel. 91 444 31 86, e-mail: rafal.szymanski@wzieu.pl